

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytársaságban.

Munkásházak a megyében.

Az 1907. 36-ik törvénycikk a tisztább látásu törvényhozás szociális intencióinak megfelelőleg munkásházak építésével foglalkozik. A törvényhozásnak, amely lassanként levetkezi a garáda liberalizmus bélyeit, ez a legelső érdemleges szociális alkotása. Csinált azóta már a törvényhozás szociális szempontból több értékes törvényt, szabályozta és tisztázta a gazdasági cselekedések viszonyát, megcsinálta a cselédlakásokról szóló törvényt, a büntetési novellát, azután beigézte a létminimumot, a progressív adózást, amelyek mindegyikét méltán tartjuk a szociális haladás egy-egy utjelzőjének, most azonban egyelőre csak a munkásházakkal kívánunk foglalkozni, abban a vonatkozásban, amellyel immár vármegyénk törvényhatósága is kezébe vette a törvényes intézkedést.

Az alispán, mint a megyei közigazgatás vezetője és a törvényes végrehajtás első faktora felhívást bocsátott ki vármegyénk községeihez, hogy gyűjtsék össze azokat a lakosokat, akik a munkásházak építését igénylik. A munkásházak létesítéséhez a kormány tetemes segítséget ad, gondoskodik alkalmas kölcsönökről, sőt ezek kamatainak törlesztéséhez 2%-al hozzájárul. A munkásház építését kívánja amortizációs kölcsönt tör-

leszt évenként, úgy azonban, hogy az neki anyagi megerőltetésébe nem kerül, az amortizációs kölcsönt akkora évi összegekben törleszti le, mint amekkora bérösszeget szokott fizetni házbér gyanánt eddigi lakásáért. A munkásházhoz juttat a kormány egy kis kertet is, de nagy előnye lesz a munkásháznak az is, hogy modern, jól berendezett épület lesz, amely a közegészségi követelményeknek mindenben megfelel, 20—30 évi alkalmas törlesztés után a ház teljesen lakójának tulajdonába megy át.

Nagy szociális és hazafias értékek jelenek a törvény szóban forgó intézkedéseinek kihasználásában.

Előnyeiben szívesen fogadott házi tűzhelyhez juttatja azokat az elemeket, akik enélkül kóborogva legkönyebben megközelíthetők voltak a főiforgató eszméknek. Kényelmes otthont, meleg házi tűzhelyet szerez azoknak, akik a szociális versengésben leginkább ki voltak szolgáltatva az anyagi és erkölcsi pusztulásnak. Az otthon szeretetében, a hozzátartozó föld munkálásában, a családi tűzhely boldogságában látják ők a hazájukat, mert ők a hazát abban az intézményben, azokban a javakban, abban a jólétben látják és becsülik, amelyeket nyújt, nekik a haza. Ha a hazából rész jut nekik ha a haza szeretni és méltányolni fogja őket, ők sem lesznek hűtle-

nek hozzá. Érdemes dolgot végeznek ők a hazának is, ha azokat a kötelességeket, azt a munkát, amelyet megbecsült családi tűzhelyükért, annak javáért kifejtene, becsülettel végzik. Az ő munkájukkal erősödik a haza, amelynek erejét, gyarapodását mindinkább az a munka képviseli, amely benne, érte, az ő fiai teljesítenek.

A vármegyékben munkásházak építésére irányuló mozgalom, amely az említett szociális célokat szolgálja, a szociális tevékenység száználmas képét mutatja. Az alispáni felhívásra a vármegye 108 községéből csak öt község jelentkezett. Sárobgárd 63, Mór 50, Csór 46, Velence 33, Nyék 16 munkásház építését jelentette be. Megyénkben eszerint 208 munkáslakás fog épülni állami támogatás mellett. Erre 250000 korona amortizációs kölcsönre volna szükség, amelynek kamatait az azonban 2%-kal hozzájárul a kormány.

Mi a dolog természete szerint is, de meg tapasztalatra támaszkodva úgy tartjuk, hogy az említett öt község, a kívánt 208 munkásház elenyészően csekély a vármegye népességéhez és lakóinak szociális helyzetéhez mérten. Lehetetlen, hogyha a munkáslakások nagy előnyei, egyszerű építési módja tiszta megvilágításban állítatik a nép elé, az egész vármegyéből csak 5 község jelentkeztek a munkáslakásokra. Fel kell tételeznünk, hogy a közigazgatás,

Mégis csak Anna.

— A „Fejérmegyei Napló” tárcája. —

A bál pompásan sikerült. A terem suhog a legszebb leányok, legelegánsabb menyecskék ragyogó selyem ruháitól. Ennyi szépség, ekkora válogatottság, az előkelőség a tömeggel még nem volt ez évad egyetlen táncmultságán sem. A csapkodó jókedv zenéti a jégvirágos, tündöklő ablakokat, a vidám zaj, mint a zúgó hullámok moraja, végig hóbölyög a folyosókon, lépcsőkön, melyek alatt a virágos asztalnál eléggülten táncoltatja iróvesszejét a rendezőség pénztárosa, a mint összeadogatja a mérhetlenségbe nyúló számkolonnákat. Már tegnap biztosítva volt a multság; ma szaporodott a jótékonyaságra maradó pénz, mint a hógörgeteg.

— Ki ez a gyönyörű baba? Kérdi Zsinkai Pali, a fiatal orvos egy mérnök barátját, rendező társát.

— Akarod, hogy bemutassalak?
— Ismered?
— Hogyne ismerném? Szegről-végről rokonom is.
— Szép leány.

— Kópé! De még milyen. Kevés párja van itt a bálban. Hanem tőlem szabad. A ki udvarolni akar neki, — folytatja a mérnök csacsán, — miattam bátran teheti. En nem számítok rá. Egyelőre egyáltalában nincsenek ily szándékaim. Mert ha lettek volna, tudod, könnyű lett volna győzőm a kis kuzinomnál. Meg nem csak szép ám, te. Hanem van is valamije. Nem nagyon sok, de tizenöt-huszezere lehet tenni.

— És te mégis hideg maradtál? Szép!
— Dehogyan azért. Hanem az én szememben, tudod van egy helyrehozhatatlan hibája. Annának hívják.

— Csak? Egyéb semmi?
— De mikor idioszinkraziám van, ha az Anna nevet hallom. Őt sem nevezem soha a nevében. Csak azt mondom: kis rokon.

— Ha német professzor volnál, talán el hinném. Hanem, hogy vak maradatsz a szépség előtt is egy név miatt? Azt nem értem. Egy praktikus gondolkozásu ember, egy praktikus foglalkozásu magyar ember... Már megbocsáss...

— Nem tehetek róla. Egyik ember irtózik a haltól, a másik egy bogártól, a harmadik a sötétségtől, ha tudja is, hogy nincs ártalmára, undorodik a szőlőtől, a mi oly szép és egészséges; nos, engem meg hideg ráz az Anna névtől.

— Bolond vagy.
— Azt már a kis kuzinom is mondta. Még azt is jósolta, hogy csak azért is Anna lesz a feleségem.

— Az lesz a legcsattanósabb tréfája a sorsnak.

— Inkább bármi történjék velem.
— No, no, okosabb lesz, ha bemutatsz szép rokonodnak.

— Gyere!
— Epen a lengyelke első ütemét játszotta a banda. A mérnök elsőnek rohant rokonához a fiatal orvossal.

Azután elsompolygott a táncos párok közt az étterembe. Prózái dúrvaság, de nem titkolhatja el önmaga előtt: le kell öblítenie azt a rettenetes nevet, mely az előbb annyiszor forgott a szájában. Hogy is lehettek a bácsiék olyan izléstelenek, hogy ilyen borzalmas nevet adtak leányuknak? Hiszen ez valóságos utlevél a vénleányságra.

Becző Kálmán, a mérnök, azzal a hibával jött a világra is talán, hogy rémtüldözött az Anna névtől. Ki tudja megmondani, miért? Eleget mondotta az anyja, zsörtölődött vele az apja e miatt a „haszonlatlanság” miatt; mivel hogy éretlen tacszkórában megtette, hogy köszöntés néj,

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS
VASZON, ASZTALNEMŰ ÉS ÁGYNEMŰEK ÁRUHÁZA, SZÉKESFEHÉRVÁR,
— BARÁTOK ÉPÜLETE, AZELŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FÉLE ÜZLETHELYISÉG. —

Mai lapunk 4 oldal.

00000189

közégei nem ismertették kellő mértékben, kelő módon meg a néppel a munkáslakások mibenlétét; azok nagy szociális előnyeit. Erre nem elég a dobszó, vagy a rendeletnek egyszerű kifüggesztése a falu házában. Meg kell tárgyalni, meg kell vitatni, ki kell tanítani rá a népet, hogy meglássa a benne rejlő, nagy szociális értéket, amelylyel hányatott sorsán lendíthet.

Az egyes körök, egyesületek, amelyek egyre sokasodnak a vármegyében, alkalmas tényezői az ilyen újításoknak. A nép az ő konzervatív hajlamánál fogva fázik minden újítástól, de ha alapos megvilágítás után az előnyöket kézzel foghatólag látja, hajlandó a haladásra, fölértett jólétének fokozására.

A vármegye törvényhatósága, a múlt keddi közgyűlésén tárgyalta a vármegyei munkáslakások építését; kiküldötte a bizottságokat, hogy azok a tervet formálják és megvalósítsák. A bizottság munkájában biztosítva látjuk az említett öt községben építendő munkásházak sorsát, de kívánatosnak tartjuk, hogy ezzel a megyénkben létesítendő munkásházak ügye ne fejeződjék be. Még ezután is lesznek jelenlétezők, a Fejérmegyei Széchenyi Szövetség, amely hivatását teljesítve keresi a megyénkben létesítendő népjóléti intézmények helyeit, módjait, e tekintetben bizonyára segítségére lesz törvényhatóságunknak a népszociális jólétének fellendítésében.

Hisszük, hogy a törvényhatóság szívesen fogja fogadni az ez irányú munkásságot.

A csákvári agyagipar fellendítése.

A csákvári agyagiparosok ipartermékei a legfrégibb időtől mindenütt jó hírnévként örvendtek. Cserépedényeik kelendőségéről nem is volt panasz a legutóbbi időkig, a midőn az ezen irányban fellépett nagy verseny a régi eszközökkel dolgozó fazekasok megélhetését igen megnehezítette. Ezt a körülményt még inkább súlyosította az ezen iparhoz szükséges drága anyagok

beszerzésének nehézsége. Az iparos sulyos anyagi helyzete folytán képtelen lévén nagyobb mennyiségben az anyagot beszerezni, képtelen volt a drága hitelhez folyamodni és ez által keservesen kiérdemelt munkabérének nagy részét a zsidó-boltosnak átadni. Ehhez járult, hogy a megszorult iparos állandó edényraktár hiányában kész edényeit nem tudván kellő időben értékesíteni, úgy szólván fél áron volt képtelen egy iteni állandó raktárt tartó kereskedőnek azokat eladni. Ezen nehézségek megszüntetésére vagy legalább enyhítésére a csákvári agyagiparosok a kereskedelmi miniszterhez fordultak segítségért.

Hogy e segítség kérése több oldalról tapasztalt szíves jó akaratú támogatás mellett nem volt eredménytelen, tanúsítják azon közéletünk legkiválóbb tényezőit is magában foglaló bizottság, a mely h.ó. 25-én a csákvári kath. kör disztermében ülészeit a csákvári agyagipar fellendítése ügyében. E bizottság ülésében gróf Széchenyi Viktor főispán elnöke alatt részt vettek: Thék Endre udvari tanácsos, a budapesti kereskedelmi és iparkamara alelnöke, Vágó József ugyanazon kamara jegyzője mint a kereskedelmi miniszter megbízottai, Dr. Horváth Gyula a kerület országos képviselője, Szűcs Jenő alispán, dr. Chyzer Béla főorvos, Kovács Sándor főgábor, Árnos Jenő a fejérmegyei gazdasági egyesületi titkára, a főispáni titkár, a Központi Országos Hitelszövetkezet megbízottja, Naszály József parfelügyelő. E gyűlésben részt vettek még Rác Endre csákvári plebános, Szabó Sándor községi jegyző és a csákvári alsó és felsővárosi fazekas ipartársulatok megbízottai.

Gróf Széchenyi Viktor emelkedett szellemű és az ügy iránti nagy szeretetűl áthatott megnyilatkozásában jelezte a tanácskozás célját s fontosságát.

Azon terveket, a melyek a csákvári agyagipar fejlesztését volnának hivatalú szolgálni, részletesen Thék Endre udvari tanácsos ecsetelte. Kijelentette, hogy az állam kész minden lehető megtenni arra nézve, hogy a nagy nehézségekkel küzdő csákvári agyagipart fellendítse. Szívesen közreműködik abban, hogy a haladó korral az agyagipar haladását Csákvárról előmozdítsa. Kész megfelelő gépeket rendelkezésre bocsájtani és az anyag beszerzése terén is módot nyújt a nehézségek elhárítására. Csak az kívánatlik, hogy maguk az iparosok is tegyenek meg a maguk részéről minden lehető, a mely e segélyezés végrehajtásához szükséges. Legközelebbi szükséglettől egy épület lesz kívánatos, a melyben a gépek a mázörést, festéktörést, agyaggyúrását elvégezhetik. Mielőtt ezen épület készen áll, a szük-

séges gépek rövid idő alatt meg fognak érkezni. A nagy ügyszeretettel előadott tervezetet az egész bizottság nagy figyelemmel hallgatta és az anyagi nehézségekkel küzdő agyagipar jelenlévő képviselőiben nem kis reményeket keltett helyzetük javítása tekintetében. Rác zEndre plebános az iparosok nevében hálát mondott azért a páratlanul álló nemes jóakarattért, a melyet a megjelent il-lusztris bizottság részéről a csákvári agyagipar tapasztalhat és röviden megemlíti azon nagy nehézségeket, a melyek ezen ipar terén a legszükségesebb és legdrágább anyagok egyikének: a mázagnak beszerzése terén az iparos boldogulását akadályozzák. Az agyagiparosok, a mint ezt szólónak a selmechányai m. kir. kohóhivatalnál és a bányaiparigazgatásnál mint ez anyag első beszerzési forrásánál az iparosok érdekében megtett kísérleti bizonyítják, semmiféle hitelt nem élvezhetnek. A felajánlott 4 havi hitelt oly feltételekhez kötik, a melyeket teljesíteni teljes lehetetlenség. Jelezte azt, hogy az agyagipari melékmunkák: a mázörés, a festéktörés, a földfaragás, a melyekre napszámokat most már alig lehet kapni, az iparost az ezen munkálatokra vonatkozó gépek nélkül a fő agyagipari munkálatokban szerfelett megakadályozzák.

Vágó József iparkamarai jegyző sorolta elő részletesen azokat a módosztatásokat, a melyekkel a fazekasipart szerinte felemelni lehet. Az Országos Központi Hitelszövetkezet megbízottja azon feltételekre adott magyarázatokat, a melyek egy anyagbeszerző szövetkezet megalakítására szükségesek, kijelentvén, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet ez ügyben a szükséges felvilágosításokat mindenkor kész megadni. Szabó Sándor Csákvár jegyzője vázolja az edények értékesítésének nehézségeit, megemlíti azt a hitelkényszeret, a melyet a fazekasiparosok képtelenek engedni az ő edénykereskedőiknek és hangsúlyozza, hogy a csákvári agyagipar fellendítésére egy alaptökér volna szükséges, a melyet az első és legszükségesebb anyagbeszerzésre lehetne fordítani és a melyet az állam rendelkezésére bocsájtana.

Dr. Chyzer Béla főorvos egészségügyi szempontokból tett tódvös felvilágosító megjegyzéseket. Az iparosok közül is többen felszólaltak bajainak ecsetelésére. A tanácskozás végeztével Dr. Horváth Gyula, Csákvár országos képviselője mondott köszönetet a bizottságnak az agyagiparosok ügyében tett fáradozásaiért. Végül az elnököl főispán összegezte a tanácskozás eredményét és kifejezte azon meggyőződését, hogy e mozzalom Csákvár nagy jövővéjének: Gróf Eszterházy Miklós-Móricznak kegyes pártfogásával is találkozhat, a ki nagy jótékonyásával szintén azon van, hogy ez a régi népipar Csákvárt újra megerő-

kül kifutott a szobából, ha valamelyik ismerősük Anna leányával kopogtatott be.

Később természetesen nem követte már el ezt a durva illetlenséget, de került az Anna nevű leányokat s a mikor már fölfogta és követni tartozott a társadalom illetőrvényeit, a mikor összekötéseinek érdeke megantónita, mint annyi mást, az őszinteség megkerülésére vagy elfojtására, akkor legalább is megtett annyit, hogy ki nem ejtette ezt a nevet.

Ezer csoda még, hogy rokonáról bevallotta, hogy szép leány, mert még azt is bevette akcióimái közé, hogy lehetetlen ezzel a névvel szépségnek és bájosságának párosulnia.

A jövő héten a miniszter megbízásából el kell utaznia Gidófalvára. Az uraság nagy rétejin kell berendeznie az öntöző műveket. Szállása, az uraság intézkedésére, a tisztartónál lesz. Azt hallotta, gavallér családból ered. Nem vészett földesur, a ki szükségből állt be gazdatisztnak; ellenkezőleg, kitűnő gazda, a ki folyvást szaporítja becsületes uton a maga birtokát.

De úgy történt, hogy nyolcan voltak testvérek s az osztály után nem élhetett volna meg ur módra a kis részben maradt birtokból. A leányoknak be kellett vele érniük, de férjhez mentek már mindannyian. A fiuk beálltak hivatalba, egy lett katonatiszt; ő ellenben okosabbat gondolt. Tanult gazda lévén, fölcsapott gazdatisztnak. S ma ő neki van legjobb dolga valamennyi közt; magához vátotta lassankint a testvéreinek részét, a kiknek többet ért a pénz a ma osztatlanul birja az apai birtokot s gyarapíthatja szüntelen.

Tehát uri család a tisztartók. Hanem, hogy Kinizs Ádám tisztartó ur oly nagyon jól teszi, mert neki is már öt örököse névesszik: három fiu, két leány. A legidősebb leány. Ismerőseink csinosnak, jó modorúnak, szelemcsnek mondják. Hozzáadva a vagyon, kijön a jó párt.

Az osztálytanácsos, a ki a meghívást közvetítette, szintén ismeri őket s nem mulasztja el, hogy célzást tegyen Beczónak: Öcsém, utóbb még horgon is akadhat. De kapjon bele az árnyélsut, ha kínálkozik. Ha nem is aranyhal, de ezüstös mindenesetre.

— Ej kérem, eszemágában sincs a házasság.

— No, no! Mondja a tanácsos. Nekem sem volt. Az ember csak beleesik, mint a himlőbe.

Erre igazán nem gondolt Beczó Kálmán. Hanem gondolt arra, hogy neki három négy hétfig ott kell lennie annál az uri családnál s bizonyára, kivált a mikor rossz idő van és nem dolgozhatnak kűnn, vagy esténként, elmaradhatatlan, hogy ne mulasson együtt a családdal. De hát mi lenne akkor, ha azt a leányt Annának hívnák? Borzalom! Akkor hivatalos medvének öl-tük ő. Kűnn lesz a réten az ő eszközeivel, munkásaival még rossz időben is. És ha már egyáltalában beszorul a szobába, akkor látz kap és doktort hívat. Vasárnap meg föltétlenül hazaszökik a fővárosba, nem sajátja a költséget, a mit nem számíthat föl az áruságnak.

Óvatosan tapogatózott ez ispánál, azt az ürügyet hozván föl, hogy mielőtt odamegy, is-

merni akarja az olyan uri család körülményeit, mert azt beláthatja az ispán ur, hogy maguktól a tisztartó uréktól ilyet nem kérdezhet meg.

Az ispán szíves ember volt, előre is örült, hogy egy fővárosi gavallérral lesz szerencsése megismerkedhetni, a kivel reméli, az eddigi hármastarokknak negyessé váló megváltása is befog következni, mert névnapokon és bucsun kívül az ő körökben, szaktörték hiányában, ez az ideális játék teljesen az óhajások birodalmába tartozott. Készségesen leírta a családtagok neveit: a lajstromát. Neki magának csak kis gyermekei vannak; de a teljesség okáért megírta azoknak a nevét is. És Beczó Kálmán nagy megnyugvással olvasta a levélben, hogy egyáltalán Anna név nem fordul elő a két családban; a tisztartók nagyobbik leányát vagyis a házikisasszonyt pedig Mikának hívják.

Nos, ez egészen elfogadható név.

A tisztartócsaládban váratlanul kedves népségre talált a mé-nök. Ennyi előkelőséget nem várt volna egy meglehetősen messze falusi helyen. Igaz, hogy az asszony is, a leány is zárdában nevelődött s minden évben több hetet töltenek hol valami fürdőn, hol a fővárosban. De az a szerény finomság, mely annyira hiányzik a modern fővárosi leányokból, a kik az anyák esztelenességének kegyelméből kapva-kapnak az uri betárság tónusán, nem tanult, hanem veleszületett s a kedves családi körben belenevelt tulajdonsága a tisztartó kisasszonynak.

Két hét elég volt arra, hogy Beczó Kálmán halálisan beleszeressen a leányba.

sődjék. Miután a fazekasiparosokat egyetértésre és kitalásra buzdította, a gyűlést bezárta.

A gyűlés kebeléből az összes jelenlevők helyeslése mellett az elnökség sürögnyögve üdvözölte Kossuth Ferenc kereskedelmi minisztert és Szerényi József államtitkárt.

Ennyi érdeklődés és jóakarát után bizonyára nem alap nélkül táplálhatják a reményt a csákvári agyagipar értelmes, derék munkásai, hogy a jövő iparukra nézve kedvezőbb lesz.

ÚJDONSÁGOK.

— **Új kanonok.** A hivatalos lap vasárnapi száma a következőket közli:

Vallás és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére a székesfehérvári káptalanban **Klaucz György** dr. ifjabb mesterkanonoknak az idősebb mesterkanonokságra való fokozatos előléptetését jóváhagyván, az ekként megüresedő ifjabb mesterkanonokságot **Krizsány János** tiszteletbeli kanonoknak és **Zsámbéki** plebánosnak adományozom.

Kelt Bécsben, 1909. március 19-én.

Ferenc József s. k.

Gróf Apponyi Albert s. k.

Posits Mihály öröke tehát be van töltve. Megyépsüspökünk, egyházmegyéjének legjobb ismerője, atyja, aki cselekedeteiért Isten előtt felelősséggel tartozik, főpásztori bölcsessége szerint oly férfiura ruházta ezt a kiváló méltóságot, aki hosszú, kitartó munkálkodásával részvált papársai tiszteletére és közbecsülésére, hívei szeretetére s most a főpásztor utján z királyi kitüntető kegyére. **Krizsány János** több mint félszáz esztendeje működik a lelkeskedő papság sorai közt. Aki egyéniségét ismeri, az egy szerény, alázatos, jóságos, csupa szív embert lát maga előtt, aki — mint mondani szokták — a légynek se vét. A két keze, a szíve mindig tele volt munkával. Kora reggeltől késő estéig íróasztala mellett ült s a hivatala dolgai mellett végezte azokat a teendőket, a melyeket az egyházmegyei hatóság bizalma folytán elintéznie kellett.

1834-ben született Tésén, Veszprémmegyében. 1858 júliusában pappá szentelték, káplán

A negyedik héten, mikor munkája már végére járt, nem bírta el a buczuzást, hogy lelke titkával menjen el innen.

Megkérte a leányt.

Es a szülők örömmel adták beiegyezésüket. Megszerették ők is pár hét alatt ezt a fesztelet, de tisztességes, eleven eszű fiút.

Es a mikor az eljegyzés után a kihirdetésre került a dolog, meg kellett látnia Kálmánnak a keresztlevelet. S abba benne volt világosan, hogy Minka jogosan viseli a Minka nevet is, mert hiszen Vilmának is keresztelték, de az első neve mégis — Anna.

Szinte megszédült Kálmán. Dadogva kérdi a tisztartónét:

— Hogy lehet az, hogy Anna? Minka?

— A nagymamája nevezte el Minkának s ugy ragadt rá; magyarázta a mama.

De most már a becsület sem engedte volna, hogy ilyen okból hátat fordítson. Meg úgy érezte, hogy ha december 9-én tartaná is nevenapát, akkor sem birna elszakadni tőle.

*

Az esküvő után nehány hétre találkozik Zsinkaival.

— No hékás! Hát mégis csak Anna! — Gúnyolódott a doktor.

— Anna barátom. Anna. Ugy nézz rám, hogy nekem most ez a név a legkedvesebb a világban.

Sziklay János.

volt Csákváron, Bicskén, Törökbálinton és városunkban, 1865-ben Nadapon plebános lett, 1866-ban már rábízta a megyépsüspök a váli kerület esperesének nehéz és sok dologgal járó teendőit. 1877-ben pázmándi plebános lett, 1892-ben tiszteletbeli kanonoki címet kapott, 1903 óta pedig Zsámbéknak, az egyházmegye egyik legnagyobb plebániájának lelki ügyeit vezeti. A múlt évben hívei, régi ismerősei, akik tiszteletteljes ragaszkodással viseltetek iránta, impozáns tüneményt rendeztek tiszteletére 50 éves papi jubileuma alkalmával.

Egy hosszú, sok munkával, nehéz fáradtsággal, erőt emésztő gonddal járó élet alkonyán kitüntető nyugalom lett az osztályrésze. Igazságos ember csak egyet mondhat: érdemes emberre esett a munka méltánylása s a lelkeskedő papság hálával és köszönettel adózik a megyépsüspőpásztornak, mert a legilletékesebb helyen igazságos bíró osztotta az elismerés babérját.

— Érdekesnek tartjuk még megjegyezni, hogy **Krizsány János** korra a harmadik az egyházmegye szeniorjai közt. **Kuti Márton** prépostkanonok 1832 okt. 13-án, **Károly János** c. püspök nagyprépost 1834 apr. 22-én; **Krizsány János** (az idősebb mesterkanonok: **Klaucz György** dr. után következő ifjabb mesterkanonok) pedig 1834 aug. 14-én született.

— **Nagyheti lamentációk** a nagyhét alatt szerdán d. u. 4 órákor kezdődnek a székesegyházban. Éneklük szerdán **Wisenfeld János**, **Hesz Anna**, **Vinkóczy Károly**. Nagycsütörtökön **Pusztai Sándor**, **Grossinger Brigitta**, **Maron István**. Nagypéteken d. u. 4 órákor dr. **Kneifl Ferenc**, **Ketskés Elek**, **Rostagni Flógel Karola**.

— **A színészek.** A buczuzó színészek vasárnap délelőtt összegyűltek a Vörösmarty-körben, a hol díjalkiosztásra volt. Ebből az alkalomból rá akarunk mutatni egy elhangzott beszédre, a melyet **Lauschmann Gyula** dr. megyei főorvos mondott el s a mely egyrészt megerősít minket abban a régi tiszteletben, a mely **Lauschmann Gyula** dr. neve köré fonódik másrészt megjelöli a színészet igazi hivatását, a hol nemes céljairt dolgozania kell.

A beszéd a székesfehérvári színpártolás régi történetéből indult ki és sok jellemző adatot sorolt fel. 1813 ban, midőn **Kulcsár István** társulata először jártott városunkban, a „Hazai és Külföldi Tudósítások” című újság ezt írta: „Fejérvár az, hol szerencsés volt a magyar Társaság az ottani magyarságban feltalálni a régi magyaroknak igaz nemzeti lelkét.” 1818-tól 1825-ig Fejérvármegye és Székesfehérvár egész vagyont áldozott a magyar színészet gyámoitására, 1837-ben, midőn a nemzeti színház megnyitása előtt a budai társulat kenyér nélkül maradt, Székesfehérvár vette magához a színészeket és minden kitelhető anyagi és erkölcsi gyámoitást bőven megadott. 1842-ben **Fiath Ferenc** nagyszámu bérlőt gyűjtött és közbejárására az anyagi segítség igen nagy arányokat vett a város lakosságánál. 1850-ben **Splényi Henrik** már fölvetette a színpártoló egyesület eszméjét, amely azután két év múlva meg is alakult, hogy anyagilag, különösen pedig, hogy fűtéssel és világítással segítse a küzködő színészetet. Huszonhat éve alakult meg a mostani Színpártoló egyesület eszméje, a mely kulturhivatást teljesít, és amelyet az egész ország ismer, mert nincs még egy város, amelynek társadalmi intézménye annyit áldozna a magyar színészetért.

A jutalmak kiosztása után rátért a beszéd a magyar színészet dekadenciájára, amelynek tényezőit a színészen, a színűróban és a közönségben jelölte meg. A külföldről importált sok erkölcsatlenség, az élet salakjának színpadra levése, a nemes eszmék kiirtása jellemzi ma leginkább a magyar színészetet, amelynek régi dicsőségét vissza kell állítanunk, ha a magyar színészet méltó akar lenni önmagához. Buzdította a székesfehérvári színpártoló tagjait, hogy fogjanak kezét a székesfehérvári színpártoló egylettel és az ország különböző részeiben azt a törekvést ipar-

kodjanak megvalósítani, melyet a színpártoló egylet Székesfehérvárott ismer magának és amely a magyar színészetet a régi nagyságra akarja emelni. Ezután kiosztották az általunk ismertett díjakat.

— **A vármegye díja.** Az alispán felszólította a főszolgabírókat, hogy a pünkösdkor megtartandó tornaverseny egyik díjának összehozására indítsanak széleskörű gyűjtést.

— **Adomány.** **Almássy János** városgazda a Tüszelő-Egyesület részére 10 koronát adományozott.

— **A Székesfehérvári Jótékony Nőegylet** 1909. évi jan. 1-től 1909. márc. 31-ig 150 szegényt részesített negyedes segélyében 1401 koronával. Rendkívüli esetben pedig kiosztott 855 koronát. Összesen 2256 koronát.

— **A zenekedvelők.** A szezonban utóljára hívták egybe az érdeklődőket s bátran mondhatjuk, hogy a koronát tették rá működésükre. **Frycaj Rikárd** talentuma, páratlan szorgalma megteremtette gyümölcsseit. A hölgyek kara, melyet városunk művelt osztályából gyűjtött össze, oly pompásan állta meg helyét, énekük bája, kifogástalanul precíz volta oly általános lelkesedést keltett, a mire kevés példa van. A másik vonzó eszköz, a kis **Gyárfás** Ivolka játéka pedig egy csodagyermek híret sugározza a jövőbe. Egy valóban 10 éves leányka (egy fehérvári származású, de Budapesten lakó banktisztviselő gyermeke) a ki még négy éve sem tanult s máris a nagy művészek állúruival dicsekedhetnék, ha nem volna olyan bámulatatosan flegmatikus, a kit az egész nyüzsgő, tapsoló, éljenző, öt tiszter visszahívó publikum épen nem érdekel jobban, mint egy indiai fánk. Játéka határozott, föltétlenül biztos, keze oly erővel és biztonsággal fogja a kettős, mint a legfinomabb üveghangokat, a tremoló s a futamok legnehezebb fajtáit. Örülhetünk, hogy megismertük s bátran mondhatjuk, hogy néhány év múlva az országban túlról is fogjuk hallani dicsőségét. A műkedvelők a honvédekkel erősítve gyönyörűen működtek s valóban megérdemelték a teljesen zsufolt **Szent István** terem közönségét.

— **Házvétel.** **Knazovitzky Béla** nádor-utca rövidaru kereskedő megvette a **Nádor-utca 5.** sz. Eisenbart-féle házat 75000 koronágrt.

— **Halálozás.** Mély részvételt vettük a gyász-hirt, hogy **Dr. Schwarzbach Mórné**, szül. **Eltér Gizella** cs. kir. alezredes-hadbíró özvegye e hó 4-én reggeli 8 órákor rövid betegség s a halálkök szentségeinek átjatos felvétele után áldásos életének 61 évében lelkét visszaadta a Teremtőjének. Temetése április hó 6-án d. u. 3 órákor volt a Szentháromságról nevezett temető kápolnájából a családi sírboltba. Az elhunytban **Schwarzbach Flóra** urhölgy zongoraművésznő jóságos lelkű édesanyját siratja.

A folyó hó 1-én elhunyt **Schier Lajos** gazdasítzet városunkba szállították hol 2-án d. u. helyezték nyugalomra nagy részvét mellett a Szentháromság temetőben levő családi sírboltban.

— **A vízkárosultaknak.** **Dr. Saára Gyula** polgármester nyilvános elszámolása a székesfehérvári vízáradat károsultjai javára befolyt összegéről:

Dr. Saára Gyula polgármester ivén 1909. márc. hó 8-tól 1909. márc hó 28-ig bezárólag folytatólag adakoztak: **Akots János** 10 kor., **Polák Henrik** 10 kor., **Melczér Jakab** 10 kor., **dr. Kisteleti Károly** 6 kor., **Nyári György** 2 kor., a főreáliskolai ifjuság „a fény, a tűz” című vers felülfizetésében 56 fill., összesen 38 kor. 56 fillér, az előzőleg kimutatott gyűjtés összege 2036 kor. 58 fill., az eddigi gyűjtés összege 2075 kor. 14 fill. **Philipp István** úr „a fény, a tűz” című versének eladásából folytatólag befolyt összegek: **Kelemen Béla** főreáliskolai igazgató ur az ifjuság körében eladásból 14 kor. 40 fill., az előzőleg kimutatott összeg 151 kor. 10 fill., összesen 165 kor. 10 fillér.

Az eddigi gyűjtés eredménye: 1. Adakozásokból befolyt 2075 kor. 15 fill. 2. **Philipp István** tanár ur „a fény, a tűz” című versének eladásából befolyt 156 kor. 50 fill. 3. **Takarékpénztári** kamatokból befolyt 8 kor. 18 fill., összesen 2248 kor. 82 fill. Ebből „a fény, a tűz” című vers nyomdai költségeire kifizetett 91 kor., maradt felosztásra 2157 kor. 82 fill., azaz kettőszázötvenhét

korona 82 fillér. A segélyben részesült 39 károsult, kik között a szakértők által megállapított kár arányában és a károsult vagyoni helyzete, kereseti képessége mérlegelése mellett osztatott fel a fentebb kimutatott összeg. A legnagyobb segélyösszeg 450 korona, a legkisebb 20 korona volt. Ezen gyűjtésre vonatkozó nyugták és összes erre vonatkozó iratok a városi levéltárban helyeztetek el s bárki által ott betekinthetők.

Mindazon nemeslelkű adakozóknak, kik adományaikkal a károsultak segélyére siettek ez uton mond dr. Saára Gyula polgármester köszönetet.

— **Pótlás.** Még utólagosan be lett küldve az oltáregyleti kiállításához: Egy vörös casula gróf Cziráky Antalnétól, kapja a sz. Ferenc-rendiek helybeli temploma, továbbá mint magán-adományok: ciborium köpenyke, adja Sárkány Anna, egy oltárterítő, adja Máté Teréz, mindkét tárgy a helybeli Székesegyháznak van felajánlva és egy oltárterítő, adja Say Istvánné a semináriumi templom számára.

— **Gazdasági szakbizottság.** A főispán átiratban közölte a gazdasági egyesületet, hogy a tagosítási eljárás folyamatba helyezésekor működő osztályozó és becslő szakértői bizottság, illetve gazdasági szakbizottság alkotására alkalmas gazdasági szakértők iránt tegyen előterjesztést. A főispán az alább nevezetteket jelölte ki ezen tisztségekre, amihhez a gazdasági egyesület is hozzájárult: Vető Zsigmond nagybérlő Felcsut, Csontos Andor orsz. gyűl. képviselő Baracska, Köhler Albert inspektor Vél, Szávits Miklós földbirtokos Dunapentele, Háj Antal nagybérlő Rácalmás, Szediák Viktor számtartó Ercsi, Layer Nándor urod. kormányzó Előszállás, Koiler Pál közz. előadó Alap, Leopold Lajos földb. Szilfajamor, Detrich Zsigmond földb. Aba, Gyurkovits József kasznár Nádasládány, Grünfeld Jakab nagybirtokos Székesfehérvár, Wenzel József nyug. tisztartó Mór, Schieck Emil főfelügyelő Fehérvárcsurgó, Grünfeld Ignác nagybérlő Velez.

— **A záróra.** Néhány hete életbelépett a város régen megalkotott szabályrendelete, mely a vendéglők és kávéházak záróját szabályozza. A város közönsége mély és igaz hálával telik el Saára Gyula dr. polgármester iránt, aki megértve a közönség igazi érdekeit, kiemelte a poros akták közül ezt az eltemetett ügyet és életbe léptette úgy, amint arra már régesrégóta szükség lett volna. Hogy az ilyesmi nem történhetik meg bizonyos körök és érdekelteknek sérelme nélkül, az természetes. A vendéglősök, kávéások, pincérek és cigányok természetesen a legmelyebben éreztek a rájuk háramló kárt. Mert ha nincs mulató, lumpoló publikum, egy bizonyos haszonkontingens elesik, ez természetes. De arról beszélni, amit egyik lapársunk pöngtetett, hogy ez a szabályrendelet a közönség károsodását jelenti, valóban nevetséges abszurdum. Hogy valaki károsodott, attól, mert nem dorobózolhat reggelig, ezt csak fejtegetőre esett filozófia hirdetheti. Miye károsodik: munkaeleje? egészsége? anyagi helyzete? kedélye? családja, gyermekei? igazán szeretnők tudni. Vagy talán a kávéházak szomszédságai károsodnak, hogy éjjelenként nem hallgathatják a nagybőgő bájteli brummolását? No de az emberek nem azért szoktak egyetmást mondani, mert elhitheti is akarják. Sőt egyebet mondunk: maguk a kávéások is örülnek, hogy a záróra szabályozása végrevalahára életbelépett, a mint ők mondják:

— Legalább mi is tudjuk, hogy emberek vagyunk.

Mert naponta 3—4 óra táján lefeküdni, aztán nappal ismét munkába állani, kétféle személyzetet tartani: éjjelit is, nappalit is — ez emberfölötti munka és áldozat. Most legalább valamennyien pihenni fognak és nem viselik a kávéások sem azt a sok kárbaesett kontót, amelyet a nap-nap után lumpolók csináltak.

A vendéglősök, kávéások, pincérek és cigányok monstre-deputációja járt tegnap Saára Gyula dr. polgármesternél és Réé István főkapitánynál, kérve, hogy a szabályrendeletet helyezze háttérbe, mert a szabályrendeletet nem kaphattak biztatást, mert a szabályrendeletet nem a polgármester és nem a főkapitány készítették, hanem a közgyűlés és azt megváltoztatni is csakis a

közgyűlésnek lehetséges. Szónokuk Steiner Jákó dr. ügyvéd volt; aki ügyvédi foglalkozásából kifolyólag károskodott a mellett a vezetett ügy mellett. Reményt azonban 6 sem merített, a mennyiben a salus rei publicae suprema lex esto — a közérdek a legfőbb törvény. Némi engedmény az ünnepek alkalmával lesz, de a nagyhét utolsó napján semmiféle zenének és vigasságnak nincs helye.

— **Alba Mozgófénykép színház a vásártéren.** Minden hétfőn és csütörtökön műsorváltozás. A műsor csakis elsőrangú és más-más cég által lesz szállítva, legközelebbi műsort Nordiksfilms Kopenhágó cég szállítja. Minden szerdán és szombaton este 6 orakor zóna előadás félhelyárral. Folyó hó 14-től kezdve minden szerdán esti előadásnál „katonazene.” Vasárnap és ünneppapokon 4 órakor gyermekelőadás. Beléptidij gyermekeknek 20 bármelyik helyre. Az estelőadások kezdete pont fél 9-kor. *Nagyhéten csütörtök és pénteken nincs előadás.*

Kubik János kesztyű, sérvkötő és orvosikötszer raktára a mai naptól kezdve a **Barátok épületében** van. A püspökséggel szemben.

— **Ismeretlen tolvaj.** Gyurisán Anna felirónó (Kigyó u. 18. sz.) lakásából tegnap virradóra eltűnt két db. 100 korona értékű arany nyaklánc. A rendőrség nyomoz.

— **A sikkasztó.** Gara (Goldstein) Izidor ügyét (van-e ki e nevet nem ismeri?) tisztázta a mai törvényszéki tárgyalás. Gara Izidor ellen a múlt év első felében több mint 3000 koronát sikkasztott Czeizler budapesti nagykereskedő kárára akinek megbízásából városunkban elegendő rövidáru üzletet tartott fenn. Hiába faggatta Czeizler a hitelcsoportot, azok Garát rántották bele a szöszba. A törvényszék 8 hónapi börtönrre ítélte sikkasztás címén.

Elegáns Princesz és Sport gyermek kocsik és gyermek ágyak nagyválasztékban állandóan raktáron Márkus Simon Fia cégnél Jokai-utca 16.

SZÍNHÁZ.

Szegény színészek úgy ténferegnek már a színpadon, mint az álmos pincérek, a füstös levegőjű kávéházban záróra után, a mikor a szelvénybe temetve az ásitásaikat azon szívbeli hő óhajást sóhajtották a tisztelt közönség felé, — a mely szintén szeretné már a szabadságot — ment-sük meg egymást egymás bájos közzellétől. Nehéz már a levegő, zsbibadtak már tagjaink, kifogyott már a pénzünk. Tisztelt direktor úr! jövőre sok erőt gyűjtünk, de az időn már ideje, hogy váljunk el.

Bocsánatot kérek azonban, de ez alá a kalap alá nem akarom vonni Kormos Ilonka bucsuztatóját. A szombat esti galvanizálás pompásan sikerült. Kormosnak egyik legjobb és legbájosabb alakítását, a Bálkirálynőt láttuk s benne anyai kedvességét, a mennyi tőle egyáltalán kitelhetik. Kedves emléket akart hátrahagyni. Elérte. A közönség szép házat hozott össze és annyit tapsolt, a mennyi jókedvétől kitelhetett. Virágot egész kocsiravalót kapott és pedig szebbnél szebbet, kedvesnél kedvesebbet. Partnerai mind kitűnően viselték magukat. Fábán, Borbély, Déri, Bátori stb. stb. Szóval ez az este a körülményekhez képest briliánsan sikerült.

Vasárnap, ápr. 4.

Szerencse malac. Ujdonság. Egyszer láttuk a bemutatójában és nem sajnáljuk, hogy nem lesz több alkalmunk megtekintésére. Az eseménytelen, vértelen, néhány öttellet s néhány melódjával föleresztett eszmékben, gondolatokban szülőlködő operettekiből való. A tartalma az volna, hogy a nagy hercegleányát Bebé és Jerom herceget összeházassítják, de aztán Paszeppoille szárnysegéd szép szeméért felbomlik a házasság. Az előadás föfülmulta a darab értékét. Kormos, Fábán, Bátor, Medgyaszay előadásában gyönyörködve elfelejtettük, hogy az estét másutt kellemesebben lehetett volna eltöltenünk.

Hétfő, ápr. 5.

Üres ház. Lásd a rovat elején lerajzolt hangulatképet teljesen részletesen sőt megújított kiadásban. Szegény direktor! látva, hogy a szerencsemalac tegnap nem sikerült, hát műsorváltozást próbált a Dollárkirálynővel. De hát a malac se hozott szerencsét, a dollárkirálynő pedig dollárok helyett legfeljebb fillérrel köszöntött be, de az is csak annyi volt, hogy legfeljebb a jegyszédők gázsija kerülhetett volna ki belőle.

Szerkesztői üzenetek.

R. J. A városi főkeresztészt nem a polgármester nevezi ki, hanem 140 bizottsági tag választja. A pályázat ugyan nincs még kihirdetve, de vagy tíz pályázó van már, köztük két fehérvári is. A kerétszeti szakiskolai bizonyítvány a leg-szegecs. A tanács ebben a dologban is mindenesetre a legnagyobb körültekintéssel választja meg jelöltjét.

Cítyek. A lapunk múlt számában között nyilatkoznak alapja egyéb rozskaratu s valóban silány lélekre valló megjegyzéseken kívül ez a kifejezés volt:

Ez a kör, a mely valóságos misziót teljesít a németajku községben a magyarosítást illetőleg, sok inggatalan támadásnak van kitéve az ettyeki néppárti és klerikáli elemek részéről. Ezek ugyanis nem jó szemmel nézik, hogy a kör semmiféle felekezeti politikát nem szolgál, hanem tiszteletben tartja mindenkinek vallási meggyőződését és azon fáradozik, hogy a németajku polgárokat a magyar hasza szeretetére és a magyar államnyelv megtanulására serkentsse.

Tehát a katolikus néppártiaknak újra a hazafiságát vonták kétségbe. Hogy ki az az alattomlos, vakondok módjára bujkáló alak, hol s morro van hazája — nem tudjuk, de figyelemmel fogjuk kísélni és a körmére nézünk majd. Etyyeken akár a kath. pap, akár a tanítói kar van annyira hazafias, mint akárki más, a kiknek nem kell másról leekét venniük, pláne olyan alakoktól nem, a kik a magyar nyelven való tanítás ellen igaggatnak. De hát nálunk nagyon könnyen megy a hazafiaság kétségbevonása, különösen, ha valaki politikájában saját véleményről mer bírni. Mi kijelentjük, hogy a mig a Fejérmegyei Napló áll meg, tudja és meg is fogja mindenkör védeni a hazafias papsgágot és tanításgógot minden ilyen ortvátadás ellen.

i—k. Szerkesztőnk ma elutazott Zsámbékra, holnap este érkezik csak vissza. Méltóztassák akkor.

a legjobb és a legjutányosabb áron kapható a helybeli keresztény fogasztási szövetkezet

fő- és fióküzletében.

Főüzlet: Szögyény-utca 1.
Fióküzlet: Zámoly-utca 33.